

Gondolatok a felsőfokú könyvtárosképzésről a kreditrendelet és a szakos képesítési követelmények tükrében

Haralyi Krisztina

2002. szeptember 1-jével a tanévet felmenő rendszerben valamennyi felsőoktatási intézményben a kreditrendszer alkalmazásával kell meghirdetni¹. Ehhez szükség van az intézményi tanulmányi és vizsgaszabályzatok módosítására, hiszen e dokumentumoknak tartalmazniuk kell a kreditszabályzatot is. A felsőoktatási törvény² 86. § (1) bekezdése rendelkezik arról, hogy „A felsőoktatási intézményben megszerezhető végzettség, illetőleg a szakképesítés szakmai követelményeit a képesítési követelmények határozzák meg.” E képesítési követelmények közül kreditált formában eddig csak a bölcsész-, és egyes társadalomtudományi szakok alapképzési követelményei jelentek meg³.

Mivel *Murányi Péter* a bölcsész képesítési követelményekről általában és minden szakra kiterjedően

részletes ismertetést közöl, a könyvtárosképzésre koncentrálva vizsgálom az új rendeletek hatását, a bekövetkező változásokat, felmerülő problémákat – alapvetően a főiskolai képzés szempontjából.

1. Változások a könyvtárosképzésben

A kreditrendelet, illetve a bölcsész szakos képesítési követelményekről szóló rendelet alapján vizsgáljuk meg először az egyetemi és a főiskolai képzés egymáshoz való viszonyát az 1. sz. táblázat segítségével.

1. sz. táblázat

Szempont		Egyetemi szintű képzés		Főiskolai szintű képzés	
Szak megnevezése		informatikus könyvtáros			
Szakképzettség		okleveles informatikus könyvtáros		informatikus könyvtáros	
Szakpárosítás	első alapképzés	csak kétszakos képzés		nappali: kétszakos	levelező: egyszakos
	kiegészítő alapk.	nincs részletezve		nincs	
	második alapk.	társítás nem kötelező			
Tanári képesítés		nem szerezhető			
Képzési idő és a kredit	első alapképzés	10 félév – 300 kredit (ha a másik szak tanárképes: 330 kredit)		nappali: 8 félév – 240 kredit	levelező: 6 félév – 180 kredit
	kiegészítő alapk.	nappali: 2-4 félév	esti/levelező: 4-6 félév	nincs	
	második alapk.	1 szakon 8 félév – 240 kredit		1 szakon 6 félév – 180 kredit	
Elmélet : gyakorlat aránya (kreditben)		61 : 39		53 : 47	
Szakdolgozat kreditértéke		25 kredit		15 kredit	
Nem szakterületi ismeretek*		egyszakos: 80 kredit		ha egyik szak sem tanári szak: 40 kredit	
Általános értelmiségképző tárgyak**		két nem tanári szak vagy egyszakos képzés: 20 kredit		tanári + nem tanári szak vagy 2 nem tanári szak esetén is: 10 kredit	
Nyelvvizsga-követelmények		egy élő idegen nyelvből középfokú, egy másik élő nyelvből alafokú C típusú államilag elismert vagy azzal egyenértékű		élő idegen nyelvből középfokú C típusú államilag elismert vagy azzal egyenértékű	

* más szakok területéről megszerzendő ismeretek

** pl. természettudományos alapismeretek, informatika, számítástechnika, filozófiatörténet, magyar nyelvhelyesség, könyvtárhasználati ismeretek stb.⁴

Mind a szak, mind a képzettség megnevezésébe került az *informatikus* kifejezés. Az elnevezés használata a képzés tartalma alapján egy már régóta hiányzó kiegészítést takar. Egyrészt mert az oktatott tárgyak nagyon nagy része informatikai, másrészt a könyvtári szolgáltatások hangsúlya is egyre in-

kább az informatika felé tolódik. Ugyanakkor – ha jelzőként értelmezzük – a könyvtári munkának csak egy részterületét jelöli. (Tény, hogy az informatikus – az információval, információtudománnyal foglalkozókat – a köznapi szóhasználatban gyakran számítógépes szakember értelemben

használják. Ez „megtévesztő” lehet a jelentkezők számára.)

Felmerülhet a kérdés: a könyvtári munka más területeinek szakemberképzése megszűnik? Hiszen így, jelzőként értelmezve a kifejezést pl. a feldolgozó könyvtáros, vagy – más szempontból nézve – az iskolai könyvtáros kizorul a fogalom terjedelméből. Megoldást jelenthetne talán az írásmód megváltoztatása: az informatikus-könyvtáros (kötőjellel írva) információval foglalkozó szakember és egyúttal könyvtáros is.

A kétszakosság kötelezővé tétele az egyetemen indokoltnak és helyesnek tűnik, bevezetésével egyetértethetünk (a főiskolákon jelenleg is előírás). A második, illetve további alapképzések esetén ettől értelemszerűen el lehet térni, hiszen a hallgatónak már van valamilyen szakterületen diplomája – vagyis szaktudással is rendelkezik. A kiegészítő alapképzés⁵ esetén is jogos az egyszakosság, hiszen a főiskolai szinten kötelező kétszakosság következtében itt is rendelkezik a hallgató valamely más tudományterület ismereteivel.

Azok számára, akik főiskolai vagy egyetemi oklevéllel rendelkeznek, azaz *második vagy további alapképzésben* vesznek részt (korábban: másoddiplomás képzés), a bölcsész szakos képesítési követelményekről szóló rendelet nem tartalmaz részletes szabályozást. Megtudhatjuk, hogy nem kötelező a kétszakosság, s a 6 féléves képzési idő folyamán megszerzendő kreditek száma 180. A szakdolgozatról, szakmai gyakorlatokról, szigorlatokról stb. a szabályzat nem rendelkezik. A rendelet hivatkozik egy külön jogszabályra, mely a korábbi oklevél megszerzéséhez teljesített kreditek beszámítását és a képzési idő lerövidítését tartalmazná, ez azonban – tudomásom szerint – még nem jelent meg.

Új lehetőség az *egyetemi és főiskolai szakok társítása* (ahol ezt a rendelet nem zárja ki). Ebben az esetben főiskolai szintű oklevél szerzhető, a szaktársítás feltételeinek kidolgozását intézményi hatáskörbe rendeli a jogalkotó. (Itt egyetlen bizonytalan

pont mutatkozik: amennyiben valaki ilyen diplomával rendelkezik, s a főiskolai szakján kiegészítő képzésben megszerzi az egyetemi diplomát, elvben rendelkezik egy kétszakos egyetemi diplomával – legalábbis ennek minden feltételét teljesítette –, gyakorlatilag azonban egy kétszakos főiskolai és egy egyszakos egyetemi oklevelet kaphat. A rendelet nem tér ki az ilyen esetekre.)

Az informatikus könyvtáros szakon *tanári képesítés* nem szerzhető, de a kötelező szaktársítás lehetővé teszi egy tanárszak választását is, így pl. az iskolai könyvtárban elhelyezkedni kívánó informatikus könyvtáros megfelel a közoktatási törvény alkalmazási feltételeinek (a könyvtárostanári munkakör betöltésének feltétele a könyvtárosi és a pedagógusi végzettség is⁶).

A nappali tagozaton az első (kizárólag kétszakos) alapképzésben érdekes és nem indokolható különbséget fedezhetünk fel az egyetemi, illetve a főiskolai kreditek megszerzése között. Mint az 1. sz. táblázatból is kiderül, az egyetemen több kreditet kell megszereznie annak a hallgatónak, akinek a másik szakja tanárszak, mint annak, akinek két nem-tanár szakja van. Ez kézenfekvő is, hiszen a pedagógia tanegységei külön járulnak még hozzá az adott szak tananyagához. A főiskolai képzésben azonban ugyanannyi megszerzendő kreditet rendeltek mindkét említett szakpárosításhoz, vagyis a két nem-tanári szakos hallgatónak az 50 kredites különbséget – ami a tanárképes szakok esetén a 240 teljesítendő kreditben 50 pedagógiai kreditként jelentkezik – *nem szakterületi ismeretek*, valamint *általános értelmiségképző tárgyak* felvételével kell „pótolniuk”⁷. Az informatikus könyvtáros szakon ráadásul ez utóbbi tantárgyakkal is adódhat probléma, hiszen a bölcsész szakos képesítési követelményekről szóló rendeletben felsorolt témakörök egy része beletartozik a szakképzésbe is (számítástechnika, könyvtárhasználati alapismeretek, informatika). Meglepő, hogy a tanár szakos hallgatónak a rendelet értelmében egyáltalán nem kell sem közismere-

ti, sem általános értelmiségképző tárgyakat hallgatniuk. Jelenleg a filozófia és a közgazdaságtan – tudomásom szerint – szinte minden felsőfokú oktatósi intézményben kötelező tananyag.

A kreditrendelet tartalmazza azt is, hogy 3. § (9) „A nem nappali képzési formákban egy adott szakhoz rendelt teljesítendő kreditek száma megegyezik a megfelelő nappali szakhoz rendelt kreditek számával.”

Tekintsük át az említett bekezdés alapján felmerülő problémákat röviden.

a) Egyetemi szintű képzés

☉ egyetemi szintű első alapképzés esetén szakterületi ismeretekből megszerzendő kreditek száma: 140⁸

☉ egyetemi szintű második alapképzés esetén megszerzendő kreditek száma: 240⁹

A kétféle képzés esetén a „kreditkülönbözet” 100. A fentiekből adódóan egyetlen megoldás kínálkozik: ezt a 100 kreditet nem szakterületi, illetve általános értelmiségképző tárgyak felvételével lehet teljesíteni. Ez aránytalanul soknak tűnhet. Nehéz elképzelni, vajon milyen tantárgyakra gondolt a jogalkotó, melyek ilyen nagy számban alapfeltételei lennének egy informatikus könyvtáros (más szakokon is hasonló a helyzet!) oklevél megszerzésének. Felmerül egyúttal az is, hogy a máshol megszerzett kreditek (itt mint nem szakterületi kredit) beszámításával csökkenthető ez a szám, de még így is irracionálisan magas a nem szakterületi tanegységek aránya. (Kérdés az is, hogy milyen arányban lehet ezeket az „idegen” krediteket elfogadni: előfordulhat-e, hogy az összeset más intézményből „hozza át” a hallgató.)

b) Főiskolai szintű képzés

☉ főiskolán nappali alapképzésben: 95¹⁰ (két szak együtt 240)

☉ főiskolán levelező alapképzésben (egyszakos): 180 kredit¹¹

☉ főiskolán második alapképzésben (egyszakos): 180 kredit¹²

Az egyetemi képzésnél jelzett probléma itt még pregnánsabban jelentkezik, a nappali alapképzés és az ettől eltérő képzési formák közti kreditkülönbség 85. A szakterületi és nem-szakterületi kreditek aránya 95 : 85, ha leszámoljuk belőle a szakdolgozatot és a könyvtári gyakorlatot, még furcsább arányt kapunk: 70 : 85, vagyis a nem szakterületi ismeretek tantárgyaira több kontaktóra jut, mint az informatikus könyvtáros szakos tárgyakra.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a rendelet a fenti számok alapján nem tesz igazán különbséget a levelező (első alapképzés) és a második vagy további alapképzés között. Kreditszámban, tanulmányi időben, a képzés egyszakos voltában az előírás megegyezik mindkét képzési forma esetén. Gyakorlatilag szükségesnek látszana a különbségtétel, hiszen a tanulmányaikat második alapképzésben folytató hallgatók rendelkeznek már felsőfokú diplomával, tehát a nem-szakos és az általános értelmiségképző tanegységeket feltehetőleg teljesítették. (Amennyiben ezek meghatározott kreditértékben beszámíthatók a második alapképzés folyamán megszerzendő kreditekbe, a helyzet jobbnak tűnik.)

A rendelet hatálybalépésével a levelező tagozatos egyszakos képzés ideje 6 félévre csökken a korábbi 8 félévhez képest. Értelmezésem szerint az elméleti és gyakorlati tantárgyak aránya ugyanaz kell legyen, mint a nappali képzésnél. Gondot az jelenthet, hogy az erősen redukált óraszámval nehezen megvalósítható a megfelelő mennyiségű gyakorlat. (A könyvtártudomány véleményem szerint rendkívül gyakorlati tudományág, a képzés során is sok gyakorlati jellegű elemre van szükség, s hogy megfelelő jártasságot szerezzenek a hallgatók, a tanár jelenléte elengedhetetlen. A képzési követelmények

alapján sok az informatikai jellegű tantárgy, ezekhez a számítógép, az internet használata elengedhetetlen; nem feltételezhetjük – és várhatjuk el –, hogy a hallgatók megfelelő eszközökkel, programokkal, hozzáféréssel rendelkezzenek.) Megemlítendő, hogy a 6 félév alatt a csökkentett óraszám keretében kell a közismereti tárgyaknak is helyet adni.

Az *elmélet és a gyakorlat* aránya megfelelőnek tűnik, érthető, hogy a főiskolai (gyakorlatorientáltabb) képzésben a gyakorlathoz kapcsolódó kreditmennyiség aránya nagyobb.

Új előírás (bár egyes intézményekben jelenleg is feltetele az államvizsgának) a *nyelvvizsga*. Egyetemi szinten élő nyelvből egy alap- és egy középfokú, főiskolai szinten egy középfokú C típusú államilag elismert nyelvvizsga megszerzése a diploma előfeltétele. A nyelvszakos diploma – tudomásom szerint – felsőfokú C típusú nyelvvizsgának felel meg. Így tehát a nem nyelvszakosokra plusz tanulmányi kötelezettségek is hárulnak, melyhez nem feltétlenül

tud háttérrel biztosítani a felsőoktatási intézmény. A nem szakos tanegységek (nem szakterületi ismeretek; általános értelmiségképző tárgyak) közé esetleg be lehet illeszteni nyelvórákat is, de a tanár szakos főiskolai hallgatóknak tulajdonképp nincs erre lehetőségük. (95 kredit/szak + 50 kredit pedagógia = 240 kredit) A kreditrendelet 4. § (2) bekezdés előírása szerint „az intézménynek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a hallgató tanulmányai során az adott szakra előírt összes kredit mennyiségét 10%-kal meghaladó kreditértékű tárgyakat vehessen fel”. A rendelet értelmében ezeket a tantárgyakat más intézményben, ill. más szakról is felvehetik, ez sem tekinthető azonban biztosítéknak arra, hogy a hallgatók a nyelvi tudást megszerezhessék. (Ez a probléma talán megszűnik 2005-től, mivel a bevezetendő emelt szintű érettségien a idegennyelvi érettségi vizsga kétnyelvű C típusú államilag elismert nyelvvizsgának minősül majd.)

Most pedig tekintsük át a képzés tartalmát a 2. sz. táblázat alapján!

2. sz. táblázat

A képzés	Egyetem	Főiskola
Alapozó	<ul style="list-style-type: none"> ☒ bevezetés a könyvtári és informatikai ismeretekbe ☒ a kommunikációelmélet alapjai ☒ olvasásszociológia, -pedagógia, -pszichológia ☒ a számítástechnika alapjai ☒ írás-, könyv- és sajtótörténet 	
	24 kredit	13 kredit
Törzs- és szakképzés	<ul style="list-style-type: none"> ☒ dokumentumleírás ☒ osztályozási rendszerek, információkereső nyelvek ☒ könyvtárтан ☒ könyvtári menedzsment ☒ tájékoztatás, információforrások ☒ információelmélet, adatbázis-építés, könyvtárgépesítés 	

A képzés	Egyetem	Főiskola
Törzs- és szakképzés	<ul style="list-style-type: none"> ☒ információs rendszerek (története) ☒ szakszeminárium 	☒ információs rendszerek, az információs rendszerek története
	73 kredit	51 kredit
1. szigorlat	<ul style="list-style-type: none"> ☒ történeti alapok ☒ dokumentumleírás ☒ könyvtárтан ☒ osztályozás 	
2. szigorlat	<ul style="list-style-type: none"> ☒ könyvtári tájékoztatás ☒ menedzsment ☒ informatikai témakörök 	
	8 kredit	6 kredit
Szakmai gyakorlat	10 kredit	
Szakterületi tanóraszám	1350	1200

Mint látható, az egyetemi és a főiskolai képzés tartalma tulajdonképpen azonos, kivételt képez az egyetemen a szakszeminárium a törzs- és szakképzés részeként. A megszerezhető kreditek száma azonban rendkívül eltérő, különösen az alapképzési szakaszban jelentkezik szembeszökően.

A kreditrendelet (mindkét képzési szinten) előírja, hogy a hallgatók számára a „szakra előírt összes kredit mennyiségét legalább 20%-kal meghaladó kreditértékű tárgyak közül választhasson”. Ez azt jelenti, hogy az adott szak tanegységeinek 80%-ában szabhatja meg a kötelezően felveendő kreditek számát, a fennmaradó részt (főiskolán ez 19 kreditet jelent!) specializációra kell fordítani. Ha kiszámoljuk, hogy hány kredit jut így a kötelező tanegységekre, döbbenetesen alacsony számot kapunk (13 kredit alapozó + 51 kredit törzs- és szakképzés – 19 kredit választható tantárgy = 45 kredit). A specializációnak (választható tantárgyaknak) érte-

lemszerűen a második képzési szakaszban van értelme, azaz az ott kötelezően előírható tantárgyak összesített kreditértéke csökken 32(!)-re.

Véleményem szerint – minthogy a két képzési szintnek egymásra kellene épülnie – célszerűbb lenne a főiskolán a választható tantárgyak kreditértékét csökkenteni, hiszen ez a képzés alapozhatná meg az egyetemi szintűt. A főiskolai képzésnek nem célja a kutatóképzés, nem kap tehát olyan hangsúlyos szerepet a specializáció. Az egyetemen pedig a szakszemináriumok lehetnének a különböző résztudományok elsajátításának forrásai (pl. informatikai, történeti stb.; vagy iskolai könyvtári, szakkönyvtári stb. irány).

A kreditrendelet 2. § (1) bekezdése szerint „Két ismeretanyagot egyenértékűnek kell tekinteni, ha az ismeretanyagok közötti egyezés legalább 75%-os”. Ennek eldöntésére a kreditátviteli bizottság a hivatott testület, melyet az intézmény hoz létre. Ugyan-

ezen § (3) bekezdése a Ftv. 84. § (2) bekezdésére hivatkozva rendelkezik arról, hogy „*az alacsonyabb képzési szinten megszerzett azon krediteket, amelyek a magasabb képzési szint követelményeit is kielégítik, el kell ismerni*”. Ha megnézzük az informatikus könyvtáros képzés tartalmát, láthatjuk, hogy maguk az elsajátítandó ismeretekörök megegyeznek. Szélsőséges esetben tehát az is előfordulhatna (sarkított példa!), hogy a főiskolai diploma után az egyetemi megszerzéséhez (kiegészítő alapképzés) csupán a „szakszeminárium” elvégzése elégséges, illetőleg egy alapfokú C típusú nyelvvizsgát kell még szereznie a hallgatónak.

A *tanegységekhez rendelt kreditmennyiség* kiszámítása is „fejtörést” okozhat, a kreditrendelet 1. § (4) bekezdése értelmében ugyanis „*egy kredit 30 hallgatói tanulmányi munkaóra elvégzésével egyenértékű*”. (Ebbe természetesen beletartozik a *kontaktóra* is, vagyis egy heti 2 órás tantárgy 15 hetes szorgalmi idővel számolva legalább 1 kreditet ér.) Tehát a sok egyéni készülést igénylő tanegységek magasabb kreditszámúak, elméletileg a gyakorlati tárgyak alacsonyabb kreditet érnek. Gyakorlatilag azonban előfordul, hogy az ilyen tantárgyakra is sokat kell készülni, házidolgozat stb. formájában abszolválható a tanegység. A főiskolai szinten egyértelműen kijelenthető, hogy a meghatározott kreditmennyiség alapján számított ráfordított munkamennyiség nem elegendő, a gyakorlatban – tapasztalatok alapján – a hallgatóknak több munkaórára van szükségük. (Nehezíti a helyzetet, hogy a bevezetendő kreditrendszerben 1/2 kredittel nem számolhatunk. Ha egy tantárgy pl. 45 munkaórával teljesíthető, 1,5 kredit helyett kerekítenünk kell felfelé. Így értékes kreditek „vesznek kárba”, nagyon nehéz a megfelelő és a befektetett munkamennyiséget ténylegesen kifejező kreditek hozzárendelése az egyes tantárgyakhoz.)

Nem látszik igazán indokoltnak a *szakdolgozatok* kreditértékbeli különbsége sem az egyetemi és a főiskolai képzés esetén. Az egyetemen készített szak-

dolgozat az előírt 25 kredit alapján 750 munkaórát feltételez, a főiskolai szakdolgozat a maga 15 kreditjével mindössze 450 óra munkát jelent. A 300 órányi ráfordításbeli különbséget nehéz megmagyarázni.

A *szakmai gyakorlat* 10 kreditjét a rendelet kötelezően írja elő, az ELTE TFK-n a kötelező könyvtári gyakorlat jelenleg 3×80 óra (különböző könyvtár típusokban). Ezt a kreditértéket az intézmények nem csökkenthetik, annak ellenére, hogy célszerű lenne ebből a mennyiségből „juttatni” a szakos tárgyak részére.

Nem derül ki a képesítési követelmények előírásából egyértelműen, hogy a *szakterületi tanóraszám*ba (1350, ill. 1200 óra) beleértendő-e a könyvtári gyakorlatok, vagy sem. Az ELTE TFK jelenlegi hálótervében szereplő kontaktóraszám (a gyakorlat nélkül) 1125 óra a négy év alatt. Ha abból indulunk ki, hogy a kreditrendelet értelmében az egy kredithez rendelt munkaórák száma 30, akkor a 10 kredites gyakorlat 30×10 = 300 órát jelent. Amennyiben ez a mennyiség beleszámít az előírt kötelező tanóraszámába, az oktatási intézményben folyó képzés óraszámát drasztikusan csökkenteni kell. Amennyiben viszont ezt nem számoljuk bele (abból kiindulva, hogy a kontakt(tan)óra a kreditrendelet 11§ k) pontja értelmében „*a tantervben szereplő tanulmányi kötelezettségek oktató közreműködését igénylő foglalkozásain való részvétel ideje*”), a hallgatókra eső óraterhelés nő meg nagy mértékben: 1200 kontaktóra + 300 óra gyakorlat = 1500 óra.

Érdemes foglalkozni egy minden szakot érintő gyakorlati jellegű kérdéssel is: az *egyéni tanrend* megvalósításával. A kreditrendelet 4. § (3) bekezdése alapján „*a hallgató minden félévre ... egyéni tanrendet dolgozhat ki. Az egyéni tanrendben a hallgató elterhet ... a mintatervben ajánlott tárgyfelveleteli rendtől.*” A szaktársítást ugyanakkor szabadabbá tették, nincs akadály, hogy természettudományos és társadalomtudományi szakokat együtt lehessen hall-

gatni, sőt: egyetemi és főiskolai szak is végezhető együtt. Ahhoz, hogy az egyéni tanrendtől el lehessen térni, minden tantárgyat minden félévben szükséges lenne meghirdetni, azonban ennek előfeltételei nem egyértelműen biztosítottak. Különösen a kis szakok esetén (pl. az informatikus könyvtáros!) nincs meg az ehhez szükséges oktatói létszám. (Nem is várható az oktatói státuszok emelése.)

2. Határidők

A rendeletekben előírtaknak megfelelő tanulmányi és vizsgaszabályzatot (továbbiakban TVSZ), valamint a tantervek tervezetét és egyéb dokumentumokat 2001. november 1-jéig köteles elkészíteni valamennyi felsőoktatási intézmény. Azzal, hogy a szakos képesítési követelményekről szóló rendeletek közül mindeddig csak a bölcsészettudományi és egyes társadalomtudományi alapképzési szakokra vonatkozó előírás jelent meg kreditált formában, kérdéses, hogy a feladat megoldható-e. Az intézményi TVSZ-eknek részletesen tartalmazniuk kell a bizonyos időszak alatt megszerzendő minimális kreditek számát, megszerzésük részletes feltételeit, a maximálisan megszerezhető kreditszámot, a más intézményekben szerzett kreditek átszámítását stb., s a dokumentumnak összhangban kell lennie a képesítési követelményekkel (a kreditrendelet 7. és 8. §-a alapján). Mivel a bölcsész szakos képesítési követelmények (1. sz. melléklet 3. bekezdés d) pont) előírásai szerint – amennyiben a rendelet, vagy más jogszabály nem zárja ki –, „bölcsészettudományi szakok társíthatók más szakterületek szakjaival is”, adódik a feladat, hogy e szakpárosításokra is kidolgozandók a fent említett dokumentumok, egyeztetni szükséges a két szak hálóterveit stb., ennek előfeltétele azonban nem biztosított – míg az egyéb szakterületi képesítési követelmények meg nem jelennek.

Az új – kreditre bontott – képesítési követelményeknek megfelelő oktatási rendet 2002-től kell bevezetni felmenő rendszerben, azaz még a régi – jelenlegi – rendszerben végeznek azok, akik 2006. július 31-ig befejezik tanulmányaikat.

Több helyen felmerült a kérdés: felmenő rendszerben, vagy egyszerre vezessék-e be a kreditrendszert. Célmérősebbnek tűnik a felmenő rendszerű bevezetés:

☞ az olyan hallgatók esetében, akik nem a kreditrendszerű képzésben kezdték meg tanulmányaikat, gond lehet a tantárgyak visszamenőleges kreditésítése, esetleg előfordulhat, hogy a jelenlegi hálótervek nem felelnek meg a rendeletek bevezetendő előírásainak, így a tanulmányi idő aránytalanul megnyúlhat, bizonyos elvégzett tantárgyak esetleg nem kreditésíthetők;

☞ mivel a bölcsész szakos képesítési követelményekről szóló rendeletet is felmenő rendszerben kell bevezetni, az ehhez kapcsolódó kreditrendszerű képzés is igazodna az előírásokhoz, nem kellene évről-évre „átmeneti, ideiglenes” tanterveket, kreditpontokat kialakítani.

Végezetül egy technikai jellegű problémára hívnám fel a figyelmet: a kreditrendeletben előírt (1. § (2) bekezdés) intézményi és országos kreditnyilvántartás létrehozásához, a tanóraszámok, megszerzett kreditek nyilvántartásához, a hallgatók tájékoztatásához szükséges gépi háttér (*hardver és szoftver*) nem áll még minden intézmény rendelkezésére. Több program is forgalomban van, azonban ezek egyike sincs 100%-osan kipróbálva, választani közülük nem egyszerű. Hivatalosan minden olyan szoftver használható, amely megfelel a kreditrendszerhez kapcsolódó előírások koncepciójának. A hardver és szoftver beszerzését központilag finanszírozzák, a fenntartási költségeket azonban nem. Az üzemeltetési költség jelentős, ez a felsőoktatási intézményekre további terhet ró. A kiválasztott

rendszernek a 2002-es tanévtől kezdve kellene működni.

Mint a fentiekből is kiderül, a kreditrendszer bevezetése nem ígérkezik zökkenőmentesnek. Remélhetőleg van még esély a változ(tat)ásra, hogy a felvett gondoknak legalább egy része kezelhetővé váljék.

Jegyzetek

1. A Kormány 200/2000. (XI. 29.) Korm. rendelete a felsőoktatási tanulmányi pontrendszer (kreditrendszer) bevezetéséről és az intézményi kreditrendszerek egységes nyilvántartásáról (a továbbiakban: kreditrendelet)
2. 1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról (a továbbiakban: Ftv.)
3. A Kormány 129/2001. (VII. 13.) Korm. rendelete a felsőoktatásban a bölcsészettudományi és egyes társadalomtudományi alapképzési szakok képzési követelményeiről (a továbbiakban: bölcsész szakos képzési követelmények)
4. Bölcsész szakos képzési követelmények 1. melléklet 5.2.4. bek.
5. kiegészítő alapképzés az Ftv. 124/E § f) bekezdése alapján: „a főiskolai szintű végzettség és szakképzettség megszerzése után ugyanazon a szakon szerzett egyetemi végzettség és szakképzettség, továbbá főiskolai vagy egyetemi végzettségre épülő tanári képzés megszerzésére irányuló képzés”
6. 1993. évi LXXXIX. törvény a közoktatásról 17. § (1) bek. m)
7. A kreditrendelet 3. § (4) bekezdése előírja, hogy kétszakos képzés esetén 50 kredit megszerzése szükséges a tanári képzés követelményeinek teljesítéséhez. A bölcsész szakos képzési követelményekről szóló rendelet 5.2.2 és 5.2.4 pontjában a főiskolai képzésben a két nem-tanári szak végzése esetén 40 kredit nem szakterületi ismeret és 10 kredit általános értelmiségképző tanulmány elvégzését írja elő. Egy tanári és egy nem-tanári szak párosításakor 10 kredit általános értelmiségképző tanegység teljesítése szükséges, a tanári kreditek száma itt 40-nek adódik.
8. bölcsész szakos képzési követelmények 2. mell. Informatikus könyvtáros szak 3. pont
9. bölcsész szakos képzési követelmények 1. mell. 4. bekezdés i) pont
10. bölcsész szakos képzési követelmények 3. mell. Informatikus könyvtáros szak 3. pont
11. bölcsész szakos képzési követelmények 1. mell. 4. bekezdés a) pont
12. bölcsész szakos képzési követelmények 1. mell. 4. bekezdés i) pont

Az európai munkavállalók internet használati szokásai (TNS Modus 2001. október 4.)

A Taylor Nelson Sofres csoport által az unió négy államában (Egyesült Királyság, Franciaország, Németország, Olaszország) végzett és 800 dolgozót érintő felmérésből kiderült, hogy az angol vállalatok reagálnak a legagresszívebben a helytelen web használatra, ugyanis itt négyszer nagyobb a valószínűsége, hogy a munkáltató fegyelmi intézkedéseket fogantat az esetben, mint például Olaszországban. A francia és a német minta esetében a munkáltatók megtorló intézkedéseinek aránya csak 40%-nyi a brit adatokhoz képest. A kutatás azt is feltárta, hogy míg az interneten könnyedén elérhető pornográfia a munkáltatók számára szintén fejtörést okoz, a netet azonban a dolgozók valójában sokszíntűbben és más célokra használják. Például az internetet használó dolgozók 52%-a üdülési programok előzetes foglalására, 42%-uk oktatási és képzési lehetőségek keresésére használja, 28%-uk a virtuális üzleteket látogatja meg, 27%-uk pedig a sporteseményeket kíséri figyelemmel.

(Mikulás Gábor híradása a Katalisten 2001. október 6.

www.carnation.hu/click.php?30527700517)

„LÉGY TUDATÁBAN ÉRTÉKEIDNEK”

(Széchenyi Ferenc)

NEMZETI INTÉZMÉNYEK A MAGYAR
ÉS EGYETEMES KULTÚRÁÉRT 1802–2002

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM
ÉS AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
BICENTENÁRIUMI PROGRAMSOROZATA

**SZÜLETÉSÉNEK KÉTSZÁZADIK
ÉVFORDULÓJÁT** ünnepli 2002-ben egész
éven át tartó ünnepségsorozat keretében az
Országos Széchenyi Könyvtár és a Magyar
Nemzeti Múzeum.

2002. január 22-én, a Magyar Kultúra Napján
kezdődik a program az alapító, Széchenyi
Ferenc szobrának megkoszorúzásával.

A szép kiállítású programfüzet borítóján az
ünnepi év jelmondata olvasható „Légy
tudatában értékeidnek”, melyet Széchenyi
Ferenc írt halálos ágyán István fiának. Ezt az
alapgondolatot a XXI. századelő magyarsága
is büszkén felvállalhatja.

A programfüzetből néhány ígéretes
könyvtári eseményre hívjuk fel figyelmüket:

- ❖ Konferencia a nemzeti könyvtárak
alapításáról Európában, valamint a
Kárpát-medence könyvtárai főigazgatóinak
találkozója
  - ❖ Az európai nemzeti könyvtárak
igazgatóinak soron következő értekezlete
  - ❖ Internet fieszta „Hagyományok és új
kihívások” címmel
  - ❖ a Magyar Könyvtárosok
VI. világtalálkozója
  - ❖ Az MKE éves közgyűlése stb.
- A konferenciák mellett az emlékévben
különleges kiállításokat is láthatnak majd az
érdeklődők. A kiállítások kínálatából csak
egyet említünk: Mátyás király könyvtárának
legszebb kéziratai májustól augusztusig
lesznek láthatók az OSZK-ban.